

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de lege și finalitățile urmărite

Proiectul Legii privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor a fost elaborat de către Ministerul Justiției, în vederea realizării Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 adoptată prin Legea nr. 152 din 25 noiembrie 2011, precum și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție pentru anii 2014-2015, adoptat prin Hotărârea Parlamentului nr. 76 din 16 mai 2014, care prevăd realizarea unui spectru vast de măsuri orientate spre reformarea Comisiei Naționale de Integritate și a mecanismului actual de declarare a veniturilor, proprietății, intereselor personale, conflictelor de interese a persoanelor cu funcții de demnitate publică, funcționarilor publici ș.a.

Necesitatea intervenției legislative în partea ce se referă la mecanismul existent de declarare a averilor funcționarilor publici și a persoanelor cu funcții de demnitate publică, verificare a respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și incompatibilitățile este direct interconectată cu un spectru de cauze, cum ar fi:

(a) lipsa unui sistem eficient și unic de declarare a averilor și intereselor personale pentru deținătorii de funcții publice și a controlului declarațiilor de avere și a intereselor personale;

(b) lipsa unor prevederi clare în ce privește conflictul de interese (lipsa unei definiții clare a conflictului de interese, unui sistem ineficient de declarare și soluționare a conflictelor de interese etc.);

(c) existența unor lacune în partea ce se referă la obiectul declarării Legii nr. 1264-XV din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (de exemplu lipsa obligației de a declara bunurile imobile nefinalizate sau rezultate din contractele de investiții în construcții, bunurile sub formă de metale și pietre prețioase, obiectele de artă și de cult, colecții de artă, numismatică, filatelie, arme, obiectele care fac parte din patrimoniul cultural național sau universal deținute personal sau de membrii familie etc.), fapt ce creează probleme în stabilirea diferenței vădite între averea deținută și veniturile realizate de subiectul declarării și membrii familiei acestuia;

(d) contradicțiile evidente dintre prevederile Legii nr. 1264-XV din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Anexa nr. 1 care stabilește posibilitatea declarării doar a proprietăților deținute de subiectul declarării și membrii familiei acestuia;

(e) absența unor reglementări clare și previzibile în partea ce se referă la consecințele juridice ale stabilirii stării de incompatibilitate, precum și a emiterii/adoptării unui act administrativ, încheierii directe sau prin persoane interpușe a unui act juridic, luării unei decizii sau participării la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese;

(f) lipsa unui sistem de depunere a declarațiilor de avere și interese personale în regim on-line etc, ceea ce duce la irosirea resurselor materiale și umane.

Sumar, cauzele menționate mai sus au fost expuse în *Raportul Transparency International – Moldova „Monitorizarea conflictelor de interese în autoritățile publice centrale”, Raportul Transparency International – Moldova „Sistemul Național de Integritate. Agențiile Anticorupție: Comisia națională de Integritate, Centrul Național Anticorupție”, Raportul „Analiza privind cadrul legislativ în materia controlului averilor în Republica Moldova”, elaborat pentru Reprezentanța Barourilor Americane/Inițiativa pentru Supremația Legii din Republica Moldova, Raportul „Cadrul normativ legal privind integritatea existent în Republica Moldova”, întocmit în cadrul Proiectului derulat de Ambasada SUA de la Chișinău, intitulat „Asistență la elaborarea legislației anticorupție”.*

Suplimentar, propuneri de modificare a Legii privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legii nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese au fost formulate și în cadrul Conferinței Naționale Anticorupție ediția a IX-a și a X-a.

În scopul soluționării problemelor invocate mai sus, precum și creării premiselor legislative pentru eficientizarea mecanismului existent de declarare al averilor funcționarilor publici și a persoanelor cu funcții de demnitate publică, verificare a respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și incompatibilitățile, Ministerul Justiției la data de 16 septembrie 2014 prin Ordinul ministrului justiției nr. 387 a creat un grup de lucru inter-instituțional. În componența grupului de lucru au fost incluși reprezentanții Ministerului Justiției, Centrului Național Anticorupție, Comisiei Naționale de Integritate, societății - civile

(Transparency International - Moldova, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției), Ambasadei SUA în Moldova, ABA ROLI și experți internaționali. Urmare a suportului oferit de ABA ROLI, Ambasada SUA în Moldova și Proiectul PNUD „Consolidarea capacităților instituționale a Comisiei Naționale de Integritate” grupul de lucru a elaborat un pachet de legi care este îndreptat spre eficientizarea activității Comisiei Naționale de Integritate și fortificarea mecanismului de declarare a veniturilor, proprietății, intereselor personale, de verificare și soluționare a conflictelor de interese, precum și de verificare a respectării prevederilor legale ce vizează incompatibilitățile și restricțiile. În acest pachet se includ trei proiecte de legi după cum urmează:

1. Proiectul de Lege privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor;
2. Proiectul Legii cu privire la Centrul Național de Integritate;
3. Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Proiectele menționate supra, au fost supuse dezbaterilor publice, care au fost organizate la data de 16 decembrie 2014, în cadrul căreia a participat Laura Ștefan, expert Centrului Român de Politici Europene și Expert-Forum, reprezentanții instituțiilor interesate, donatorilor și societății civile.

În continuare, nota informativă va descrie detaliat **proiectul de Lege privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor** în punctele ulterioare a acesteia.

2. Scopul proiectului

Scopul general al proiectului este instituirea unor măsuri efective de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor.

Scopul specific al proiectului de lege constă în asigurarea activității entităților publice într-o manieră corespunzătoare principiilor și criteriilor bunei guvernări, sporirii probității morale a agenților publici și a prestigiului autorităților publice, prin intermediul eficientizării mecanismului de declarare al averii și intereselor personale a persoanelor care exercită funcții publice sau de demnitate publică și a membrilor familiei acestora, declarării și soluționării conflictelor de interese, precum și mecanismului de verificare a respectării regimului juridic al incompatibilităților și al restricțiilor.

3. Modul de reglementare a problemelor abordate în proiect de legislație și documentele strategice în vigoare

Proiectul legii elaborat în vederea executării unor documente de politici în vigoare precum:

- Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea nr. 152 din 25 noiembrie 2011;
- Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției, adoptat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012;
- Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție pentru anii 2014-2015, adoptat prin Hotărârea Parlamentului nr. 76 din 16 mai 2014;
- Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 808 din 7 octombrie 2014.

Prin urmare, proiectul legii conține reglementări orientate spre implementarea **Direcției strategice 4.1. „Lupta eficientă cu corupția din sectorul justiției”, Domeniul specific de intervenție 4.1.2. „Fortificarea mecanismului de verificare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor de interese personale, controlul respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și regimul de incompatibilități impus persoanelor care exercită o funcție de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și persoanelor cu funcții de conducere”** din Strategia de reformă a sectorului justiției.

Dacă ne referim la Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, atunci proiectul de lege vizează executarea **acțiunii 1, Domeniul specific de intervenție 4.1.2.**

În ce privește Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție, menționăm că proiectul vine să implementeze următoarele acțiuni:

- pct. 23 – care prevede ajustarea cadrului legislativ privind declararea veniturilor, proprietății și a intereselor personale, precum și a mecanismelor de verificare și control, inclusiv stabilirea sancțiunilor, la standardele anticorupție internaționale și bunele practici în domeniu și

- pct. 79 – ce reglementează necesitatea elaborării și punerii în aplicare a sistemului informațional automatizat pentru depunerea în regim on-line a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și de interese personale”.

Deși acest din urmă punct, după modul în care este formulat ar implica doar acțiuni tehnice (elaborarea unui sistem informațional și punerea acestuia în aplicare), totuși aplicarea în practică a sistemului elaborat nu este posibilă fără a fi amendat cadrul legislativ, adică fără a exista o prevedere legală, care ar permite utilizarea unui sistem electronic de depunere a declarațiilor.

Nu în ultimul rând proiectul are drept scop implementarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 și anume a măsurii ce se referă la elaborarea modificărilor legislative relevante în vederea corespunderii noțiunilor de „conflict de interese”.

4. Elementele novatorii ale proiectului

Proiectul de Lege privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor nu reprezintă o noutate în sistemul legislativ al Republicii Moldova, din moment ce în prezent aspectele vizate de proiect sunt reglementate de Legea nr. 1264-XV din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legea nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 privind conflictul de interese. Astfel, proiectul de lege vine să sistematizeze prevederile legilor menționate supra într-un act legislativ unic, care ar reglementa ambele domenii: atât declararea intereselor personale, inclusiv soluționarea conflictului de interese, cât și declararea averii și intereselor personale. Actul legislativ sistematizat prevede și un formular unic al declarației de avere și interese personale, evitându-se dublarea informațiilor solicitate de la subiecții legii și irosirea resurselor, inclusiv umane.

De asemenea, din start s-a renunțat la enumerarea subiecților ce urmează să își declare averea și interesele personale în titlul Legii, deoarece lista acestora este definită clar în art. 3 al legii. Așadar, la momentul definirii proiectului de lege s-a încercat să se pună accentul pe obiectul de reglementare a legii și nu subiecții cărora se adresează, proiectul fiind denumit în final Legea privind declararea averii și intereselor personale.

Proiectul de lege se propune a avea caracter de lege organică și este structurat în șase capitole și patru anexe.

Capitolul I. Dispoziții Generale (Art. 1 -3), conține reglementări privind:

Domeniul de reglementare a proiectului de lege, care îl reprezintă obligația declarării averii și intereselor personale de către subiecții acestei legi și membrii familiei acestora și mecanismul de control al averii dobândite de aceste persoane în perioada exercitării mandatelor, funcției publice sau de demnitate publică și respectării regimului juridic al conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și cadourilor.

Scopul proiectului de lege - rezidă în instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și cadourilor.

Principalele noțiuni utilizate de proiectul de lege. Astfel, în sensul acestui proiect de lege, pe de o parte au fost preluate o serie de noțiuni din Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legea privind conflictul de interese. Pe de altă parte, au fost formulate o serie de definiții noi, iar altele au fost amendate pentru a exprima corect anumite concepte. În sensul proiectului de Lege privind declararea averii și intereselor personale au fost definite următoarele noțiuni noi:

- avere - în prezent Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere definea noțiunile de proprietate și venituri, care și reprezentau părți componente a declarației cu privire la venituri și proprietate. Totuși, urmare a adoptării Legii 181 din 19 decembrie 2012, subiecții declarării urmau să declare nu doar proprietatea, dar și bunurile mobile și imobile, deținute cu drept de uzufruct, de uz, de abitație, de suprafață ori aflate în posesia declarantului sau a membrilor familiei lui în baza contractelor de mandat, de comision, de administrare fiduciară, precum și a contractelor translativ de posesie și de folosință. Prin urmare, limitarea declarării doar la venituri și proprietate, nu corespundea în totalitate cu obiectul declarării reglementat de lege. Din aceste considerente, s-a decis identificarea unei noțiuni generice care ar însuma toate categoriile de bunuri ce urmează a fi declarate, iar această

noțiune a fost cea de avere. O asemenea noțiune este utilizată de exemplu în legislația României;

- concubin/concubină – proiectul de lege extinde obligația de declarare a averii și asupra concubinului/concubinei subiectului declarării. Totuși, pentru a asigura claritatea și previzibilitatea legii, s-a considerat necesară definirea acestor noțiuni. Prin urmare, în sensul acestui proiect de lege, prin concubin/concubină se va înțelege partenerul/partenera consensual(ă) care are cu subiectul declarării o relație durabilă și stabilă, conviețuind împreună prin liber consimțământ fără îndeplinirea formelor legale de căsătorie. Ținem să precizăm că asemenea prevederi se regăsesc în legislația altor state precum Montenegro, Georgia sau Slovenia;
- persoană aflată la întreținere – atât, Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere în vigoare, cât și proiectul de Lege privind declararea averii și intereselor personale utilizează pe larg noțiunea de persoană aflată la întreținere. Însă, noțiunea de persoană aflată la întreținere nu este definită în prezent de Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere. De regulă, pentru a determina cine cade sub incidența acestei noțiuni se aplicau prevederile Codului fiscal, care oferea noțiunea de „persoană aflată la întreținere”. Totuși, sistemele de declarare stabilite de Legea privind declararea averii și intereselor personale și Codul fiscal sunt diferite și au scopuri distincte, din aceste considerente și noțiunea dată are caracteristici specifice. Acesta și a fost motivul care a stat la baza definirii acestei noțiuni în mod distinct în acest proiect de lege.

Totodată, proiectul de Lege a intervenit cu modificări și completări în următoarele noțiuni:

- conflictul de interese – noțiunea de conflict de interese, care se regăsește în prezent în Legea privind conflictul de interese este una confuză, fiind definită din perspectiva conflictului între interesul public (definit în art. 2 din Legea nr. 16/2008) și interesul personal. Astfel, aici nu se încadrează toate situațiile de conflict de interese, inclusiv cel real (actual). Din aceste considerente, noțiunea de conflict de interese în versiunea propusă de proiectul de lege va reprezenta situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, poate sau pare a influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revine potrivit legii;
- diferența vădită (substanțială) – definiția vizată e formulată în prezent de Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere, însă, aceasta era formulată într-o manieră ce oferea posibilitatea interpretării diverse. Astfel, pentru a evita interpretările eronate, proiectul propune reformularea acesteia, în așa fel încât prin diferență vădită se va înțelege diferența între veniturile realizate de către subiectul declarării în comun cu membrii familiei pe parcursul exercitării mandatului, funcției publice sau de demnitate publică și averea dobândită în aceeași perioadă, care depășește cu cel puțin 150000 lei din venitul subiectului declarării și membrilor familiei acestuia pentru aceeași perioadă;
- interesul personal – ca și în cazul conflictului de interese, noțiunea de interes personal era formulată într-o manieră defectuoasă, ce permitea interpretarea și aplicarea diferită a acesteia. Luând în calcul faptul că, prevederile legii trebuie să fie clare și previzibile, proiectul de lege propune ca prin interes personal să se înțeleagă orice interes material sau nematerial al subiectului declarării care rezultă din necesitățile sau intențiile acestuia, din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile cu persoane apropiate sau persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile cu organizații necomerciale și organizații internaționale, precum și care rezultă din preferințele sau angajamentele persoanei;
- membrul de familie – mai nou această noțiune va include pe lângă soț/soție și concubinul/concubina;
- organizația publică – noțiunea dată se regăsea la art. 6 alin. (1) din Legea privind conflictul de interese, articol care reglementa asigurarea transparenței și controlului public al activității. Astfel, pe de o parte s-a decis că, prevederea dată, având caracterul unei noțiuni, trebuie inclusă la capitolul noțiuni, iar pe de altă parte aceasta trebuie să reflecte toate categoriile de instituții sau autorități reglementate de legislația în vigoare.

Subiecții declarării averii și intereselor personale incluși în proiectul de lege au rămas, în principiu aceiași ca în cazul Legii nr. 1264-XV din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legii nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 privind conflictul de interese cu mici modificări. Astfel, în lista subiecților declarării averii și intereselor personale au fost incluși noi subiecți cum ar fi:

- consilierii consiliilor sătești (comunale), orășenești (municipale), raionale;
- membrii Consiliului Coordonator al Audiovizualului;
- membrii Consiliului Superior al Magistraturii din rândul profesorilor;
- membrii nepermanenți ai Comisiei Electorale Centrale.

Suplimentar, proiectul de lege prevede necesitatea creării unui Registru electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale, ceea ce ar facilita identificarea subiecților care nu au depus declarațiile și, respectiv, ar urgenta procedura de tragere la răspundere a acestora pentru nedeplinirea declarației de avere și interese personale sau depunerea ei tardivă.

Capitolul II. Declararea și controlul averii și intereselor personale (Art. 4 - 12)

Scopul acestui capitol este de a prevedea modul de declarare a averii și intereselor personale (obiectul declarării, termenii declarării și forma declarării averii și intereselor personale), procedura de colectare a declarațiilor, de verificare a formei și conținutului acestora.

În conformitate cu prevederile art. 4 al legii a fost extinsă sfera bunurilor ce vor face obiectul declarării. În acest sens, în lista bunurilor ce urmează a fi declarate de subiecții declarării și membrii familiei acestuia au fost incluse:

- ✓ bunurile transmise cu titlu oneros sau gratuit, personal sau de către membrii familiei, către orice persoană fizică sau juridică în ultimele 12 luni și a căror valoare depășește suma de 35000 lei fiecare – practică similară este România;
- ✓ economiile deținute de subiectul declarării și membrii familiei acestuia în monedă națională sau în valută străină, care nu fac obiectul unor depuneri în instituțiile financiare și care depășesc suma de 20 000 lei – practică similară este în Montenegro, Georgia;
- ✓ cadourile, serviciile sau avantajele primite personal sau de membrii familiei, gratuit sau subvenționate față de valoare de piață din partea unor persoane, organizații, societăți comerciale, instituții publice naționale sau străine, organizații internaționale a căror valoare individuală depășește suma de 3 000 lei - practică similară este în România, Cehia, Georgia, Albania;
- ✓ bunurile sub formă de metale și pietre prețioase, obiectele de artă și de cult, colecții de artă, numismatică, filatelie, arme, obiectele care fac parte din patrimoniul cultural național sau universal a căror valoare însumată depășește 100 000 lei, deținute personal sau de membrii familiei – aceste categorii de bunuri fac obiectul declarării în România;
- ✓ drepturile patrimoniale deținute personal sau de membrii familiei care decurg din drepturile de autor, brevete sau drepturi de proprietate intelectuală – acestea fac obiectul declarării în Croația, Montenegro.

De asemenea, din considerentul unificării modului de declarare a averii și intereselor personale (prin elaborarea unei declarații unice), obiectul declarării a inclus și interesele personale ale subiectului declarării. Printre acestea amintim următoarele interese personale:

- ✓ calitatea de membru în organele de conducere, administrare, revizie sau control în cadrul unor organizații necomerciale sau societăți comerciale (Bulgaria, România);
- ✓ calitatea de fondator, asociat sau acționar al unui agent economic;
- ✓ contractele, inclusiv cele de asistență juridică, consultanță și civile încheiate sau aflate în derulare în timpul exercitării funcției/mandatului finanțate de la bugetul de stat, local și din fonduri externe ori încheiate cu societățile comerciale cu capital de stat;
- ✓ calitatea de membru în organele colegiale din cadrul organizațiilor publice sau instituțiilor publice subordonate (exemplu Montenegro).

Proiectul de lege nu intervine cu modificări în ce privește forma declarației de avere și interese personale, însă, vine cu modificări semnificative în partea ce se referă la termenele și modul de depunere a declarației. Prin urmare în cazul:

- declarației depuse anual pînă la data de 31 martie, se vor indica veniturile obținute în anul fiscal precedent, bunurile deținute și interesele personale la data depunerii acesteia – concretizarea respectivă, a fost generată de incertitudinea creată de prevederile în vigoare, care nu oferă suficientă claritate în parte ce se referă la perioada pentru care urmează a fi declarate veniturile și bunurile deținute;
- anșajării, validării mandatului ori numirii în funcție, după caz, declarația se va depune în termen de 30 zile de la data anșajării, validării mandatului ori numirii în funcție, indicându-se veniturile obținute în anul fiscal precedent, bunurile deținute și interesele personale la data depunerii acesteia;
- încetării mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu, subiectul declarării va fi obligat să depună declarația în termen de 10 zile de la data încetarea mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu - în declarație se vor indica veniturile obținute pentru anul fiscal curent, bunurile deținute și interesele personale la data depunerii acesteia.

Adițional în cazul declarației depuse în cazul numirii în funcție, s-a considerat necesară inclusiunea unei concretizări că la schimbarea funcției în cadrul aceleiași entități, prin avansare sau numirea în altă funcție, nu se depune o nouă declarație, pentru a evita depunerea unui număr mai mare de declarații, care nu generează informații importante (mai ales când numirile se fac în același an la un interval mic de la depunerea unei declarații de avere și interese personale anuale) (art. 6 (3)).

Mai mult ca atât, proiectul de lege vine cu soluții pentru unele situații care nu și-au găsit răspuns în legislația în vigoare. Prin urmare, se reglementează condițiile de depunere a declarației de avere de către subiecții declarării, care în conformitate cu legislația în vigoare au raporturile de muncă sau serviciu suspendate - conform prevederilor proiectului de lege aceste persoane vor depune declarația de avere și interese personale după reincadrarea în funcție, indicând în declarație veniturile obținute pe parcursul întregii perioade nedeclarate, iar bunurile deținute și interesele personale la data depunerii declarației. Se mai prevede în proiect că, această regulă nu se va aplica în cazul în care suspendarea raporturilor de muncă sau serviciu este mai mică decât un an fiscal (art. 6 (4)).

Urmare a faptului că controlul averii va consta în verificarea declarației de avere și interese personale, a datelor și a informațiilor privind averea existentă, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite, atât pe durata exercitării funcției publice sau de demnitate publică, cât și în decursul a 3 ani după încetarea acestora, a fost exclusă obligația depunerii declarației la expirarea unui an de la încetarea mandatului sau încetarea raportului de muncă sau serviciu.

De asemenea, proiectul de lege crează premisele legislative pentru trecerea la sistemul de depunere on-line a declarațiilor de avere și interese personale (art. 9) și include în lista informațiilor cu accesibilitate limitată a semnăturii subiectului declarării (art. 11 alin. (2)).

Capitolul III. Conflictul de interese și modul de soluționare a acestuia (Art. 12-20)

În prezent art. 9 din Legea privind conflictul de interese prevedea obligația persoanelor cărora li se aplica legea să informeze imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, în scris, șeful ierarhic sau organul ierarhic superior despre:

- a) interesul, al său ori al persoanelor apropiate, legat de decizia pe care trebuie să o ia personal sau la luarea căreia trebuie să participe, ori de acțiunea pe care trebuie să o întreprindă în îndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu;
- b) calitatea, a sa ori a persoanelor apropiate, de fondator, acționar, asociat, membru al consiliului de administrație, membru al comisiei de control sau de revizie a unei persoane juridice (comerciale sau necomerciale), dacă această persoană juridică a primit de la organizația publică în care activează bunuri, inclusiv mijloace bănești, credite garantate de stat ori de autoritatea administrației publice locale sau o comandă de achiziție publică.

Prevederile în cauză, însă nu oferă suficientă claritate în ce privește categoria conflictului de interese ce urmează a fi declarat, modul în care se manifestă acesta, precum și modul în care urmează a fi făcută informarea (formă scrisă sau verbală).

Astfel, proiectul de Lege vine cu prevederi care:

- definesc clar noțiunea conflictului de interese (art. 2), care cuprinde elementele celor trei categorii de conflicte de interese: conflictul de interese potențial, conflict de interese real și conflictul de interese consumat. Anume acestea sunt categoriile de conflict de interese descrise și în Ghidul OECD pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică;
- definesc cele trei categorii de conflicte de interese:
 - conflictul de interese potențial - reprezintă situația în care interesele personale ale subiectului declarării pot influența deciziile pe care trebuie să le ia în exercitarea mandatului, funcției sau demnității publice;
 - conflictul de interese real - apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve cereri, să emită un act administrativ, să încheie un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoanele apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau poate influența asupra imparțialității și obiectivității exercitării mandatului, funcției publice sau de demnitate publică;
 - conflict de interese consumat - este situația în care subiectul declarării a emis un act administrativ, a încheiat un act juridic, a participat la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, funcției publice sau de demnitate publică.
- stabilesc obligațiile subiectului declarării în cazul în care se află în situația unui conflict de interese real (art. 17 alin.

(4);

- determină forma pe care urmează să o ia informarea despre conflictul de interese real, o declarație scrisă, care se înregistrează în Registrul declarațiilor de conflict de interese (art. 17 alin. (5) și (6)).

Capitolul IV. Incompatibilități și restricții (Art. 21-26)

În cadrul acestui capitol se reglementează regimul juridic al incompatibilităților și restricțiilor aplicabile subiecților declarării, precum și consecințele juridice a încălcării acestui regim. Astfel, proiectul de Lege prevede că actele administrative emise/adoptate sau actele juridice încheiate de subiectul declarării aflându-se în stare de incompatibilitate vor fi lovite de nulitate absolută, iar Centrul Național de Integritate va fi instituția responsabilă de adresare instanței de judecată a cererilor privind constatarea nulității absolute a acestor acte.

Capitolul V. Regimul juridic al cadourilor (Art. 27)

Capitolul dat nu are un obiect de reglementare nou, regimul juridic al cadourilor fiind preluat din Legea privind conflictul de interese în vigoare. Singurele modificări țin de sistematizarea articolului în dependență de obiectul de reglementare, precum și de concretizarea unor norme.

Capitolul VI. Controlul asupra executării legii și răspunderea pentru încălcarea prevederilor acesteia (Art. 28-30)

Acest capitol reglementează controlul asupra executării legii, răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii și modul de intrare în vigoare proiectului de lege. Controlul asupra respectării prevederilor proiectului de lege este pus în sarcina Centrului Național de Integritate – care va funcționa în conformitate cu Legea cu privire la Centrul Național de Integritate.

În ce privește răspunderea pentru încălcarea prevederilor proiectului de lege, menționăm că acesta:

- reglementează fiecare tip de răspundere (disciplinară, contravențională sau penală) în dependență de fapta săvârșită;
- stabilește prevederi cu norme exprese în partea ce ține de răspunderea disciplinară a persoanelor responsabile de colectare a declarațiilor;
- include posibilitatea suspendării din funcție a persoanei în privința căreia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilității pe perioada examinării contestației împotriva actului de constatare a stării de incompatibilitate, în situația în care dispozitivul actului va prevedea încetarea raporturilor de muncă sau de serviciu sau ridicarea mandatului;
- extinderea răspunderii disciplinare și asupra faptei de participare sau luare a unei decizii cu încălcarea prevederilor legale privind conflictul de interese – în prezent Legea privind conflictul de interese se răsfrângea doar asupra faptei de emiterie/adoptare a unui act administrativ sau încheiere a unui act juridic;
- stabilește interdicția aplicării unor categorii de sancțiuni disciplinare în cazul în care este vorba de fapta persoanei în privința căreia s-a constatat că a emis/adoptat un act administrativ, a încheiat direct sau prin persoane interpușe un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese – de fapt se prevede explicit că în aceste cazuri nu vor putea fi aplicate sancțiuni precum avertismentul, mustrarea sau mustrarea aspră. Necesitatea unei asemenea prevederi se fundamentează pe caracterul faptei săvârșite precum și consecințele juridice negative asupra sectorului public per ansamblu;
- completează lista faptelor contravenționale cu fapte precum:
 - depunerea tardivă nejustificată a declarației de către subiectul declarării;
 - nesoluționarea conflictului de interese;
 - neaplicarea sancțiunii disciplinare sau, după caz, neemiterea actului privind încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu, dacă actul de constatare al Centrului Național de Integritate a rămas definitiv.

Suplimentar, în acest capitol se reglementează detaliat modul de intrare în vigoare a proiectului de lege, precum și acțiunile pe care urmează să le întreprindă autoritățile pentru asigurarea implementării acestuia.

Anexele la proiectul de Lege

După cum s-a menționat anterior, proiectul de lege are 4 anexe după cum urmează:

- **Anexa nr. 1 „Declarația de avere și interese personale”** – care însumează elementele ce erau incluse anterior în declarația cu privire la venituri și proprietate și declarația de interese personale. Totuși, aceasta a inclus câteva elemente noi sau din contra a modificat semnificativ anumite elemente printre aceste amintim următoarele:
 - s-a modificat denumirea și obiectul de declarare – astfel se va declara averea (totalitatea bunurilor mobile și imobile, deținute în proprietate, cu drept de uzufruct, de uz, de abitație, de suprafață ori aflate în posesia declarantului sau a membrilor familiei lui în baza contractelor de mandat, de comision, de administrare fiduciară, precum și a contractelor translativ de posesie și de folosință (locațiune, arendă, leasing, comodat) și a drepturilor și obligațiilor patrimoniale dobândite de subiectul declarării în țară sau străinătate), precum și interesele personale;
 - s-au ajustat textul declarației cu prevederile art. 4 „Obiectul declarării” pentru a evita orice contradicții între prevederile declarației și acest articol. Prin urmare, au fost incluse noi compartimente, iar pe alocuri unele au fost excluse.
- **Anexa nr. 2 „Registrul declarațiilor de avere și interese personale”** – a fost completat cu un nou compartiment în care se vor include date ce se referă la data transmiterii spre rectificare a declarației și prezentării declarației rectificate, fapt în conformitate cu prevederile art. 8 din proiect, care oferă posibilitatea rectificării declarației.
- **Anexa nr. 3 „Dovada de primire a declarației de avere și interese personale”** – a suferit modificări nesemnificative, astfel, în textul și titlul acesteia a fost modificată doar denumirea declarației.
- **Anexa nr. 4 „Registrul declarațiilor de conflict de interese”** - reprezintă o noutate. Acest tip de Registru a fost creat pentru a oferi posibilitatea ducerii unei evidențe a stărilor de conflict de interese declarat conform art. 17 alin. (7) -(8) din proiectul de lege.

5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare, actele normative care trebuie elaborate sau modificate după adoptare

Proiectul Legii se va integra perfect în sistemul legislativ în vigoare. Totuși, pentru implementarea prevederilor acestuia în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a proiectului de lege:

- a) va stabili modul de repartizare gratuită a semnăturilor electronice subiecților declarării;
- b) va aduce actele sale normative în conformitate cu prevederile prezentei legi;
- c) va stabili modul de ținere a Registrului electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale.

De asemenea, Centrul Național de Integritate în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi este obligat să creeze condițiile necesare pentru depunerea declarației de avere și interese prin mijloace electronice. Mai mult ca atât, la data intrării în vigoare a proiectului de lege se va abroga Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere și Legea nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese.

Mai mult ca atât, urmare a modificării semnificative a mecanismului de verificare al averii și intereselor personale a persoanelor care exercită o funcție publică sau de demnitate publică va fi necesară operarea unor amendamente într-o serie de acte legislative. Din aceste considerente, grupul de lucru a pregătit proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care operează toate amendamentele legislative în legile speciale, care este parte integrantă al acestui pachet de lege, de rînd cu proiectul de Lege privind declararea averii, intereselor personale, conflictelor de interese și cadourilor.

6. Nivelul de compatibilitate a proiectului cu normele Convenției Europene privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și legislației comunitare

În procesul de elaborare a proiectului Legii s-a ținut cont de experiența altor state în domeniu precum Albania, Bulgaria, Croația, Georgia, Montenegro, România, Serbia, Ungaria etc., dar și recomandările internaționale în acest domeniu, precum Ghidul OECD pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică.

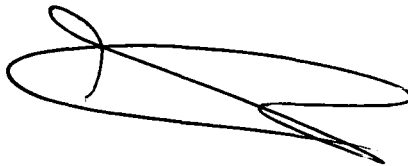
7. Cuantumul mijloacelor bugetare necesare pentru implementarea proiectului.

Implementarea proiectului de lege presupune o serie de cheltuieli financiare ce țin de implementarea noului sistem de depunere online a declarațiilor de avere și intereselor personale. Totuși, acest sistem va fi elaborat și aplicat în practică cu suportul Băncii

Mondiale. De asemenea, urmează ulterior să fie identificat mecanismul de acordare a semnăturilor electronice.

Celelalte prevederi ale proiectului de lege urmează a fi implementate în limita resurselor financiare bugetare alocate instituțiilor vizate de proiect pentru anul curent.

Ministru

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke, positioned between the words 'Ministru' and 'Oleg EFRIM'.

Oleg EFRIM